

tera, caboti, cabotilla, cabotó, cabotós, -otut, V. cap

CABRA, del ll. CAPRA id. □ 1.ª doc.: 874, 1022 (Bast-Bass., 383); S. XIII (*Llenda de Cotlliure, Usatges*).

Per a documentació medieval, veg. *DAG. i AlCM*. La major part dels parlars moderns han conservat el consonantisme en la forma etimològica, però hi ha hagut trasllat de la *r* en *krába*, tal com en el gascò pirinenc i l'alt-aragonès, en tot el territori català de Ribagorça (des de Tamarit fins a Lasquarri, Boí i Benasc, 1953-65), i també en algunes localitats arran del límit Nord, especialment en el Capcir (1960). El nom ha passat a d'altres animals, en particular un gros marisc, i un insecte paràsit, de la família dels pols, que dóna lloc a la frase feta popular «qui té cabres que se les grati» ('que no em molestin'): «Ya direu a n'En Gustí / si té cabres se las grati: / pistolas tinc al sarró i la daga per fermansa», Milà i F., *Romillo.*, 434.

Alludint al proverbial caràcter audaç i endiablut de la cabra, que li causa sovint accidents, sense per això renunciar a arriscades pastures (cf. *AlCM, loc. i refr.*, la fraseologia referent a la cabra coixa i coses anàlogues), la locució mall. *fer cabra coixa* 'caure en un error, fer allò que no ens escau': «scrà, senyor, si pel cas / arrib a fer *cabra-coixa*, / de festetjar amb En Tomàs: / llavors seré jo la moixa / que hi menaré, si m'hi cas», P. d'A. Penya, *Po. Pop.*, p. 97. L'avenç trontollant, lent i penós de la cabra coixa junt amb l'aspecte imponent i agressiu d'aquest gran cranc han estat segurament el terme de comparació que ha donat lloc a la denominació del *Maia squinado*, nom ja antic que passà també a aquest sentit en llengua d'oc, i d'ací al fr. *crabe*; ¹ en català el localitzem a tota la costa del Princ. (des de Bna. fins a Cadaqués almenys, Plaça, *Proa*, Palamós jul. 1960), i a València, Mallorca (*BDLC* ix, 343) i Menorca: «dorm en un lloc profund la M. Sq. o *cabra* --- que és un gegant entre els crancs --- se mou amb gravetat, té el dors pelut ---» (Arx. Ll. Salvador, pp. 133-134). Es documenta ja en el S. XIV «lagostes, *cabres* ---», doc. ross. de 1379 (Alart, *InvLCat.*, s. v. *cabra i cranc*). Tant de renom ha pres aquest terme, que en part de la costa ha format derivats, que en part han reemplaçat el nom tradicional *cranc* (usual des de Tossa cap al Sud): Palamós i Cadaqués *cabrot*, Calella de Pal. *cabrida* (cf. S. F. de Guixòls *trinet*, l'Escala *gratonell*, --- (Plaça, l. c.). Cf. *FRANQUET*.

Deriv.: *Cabrada* 'ramat de cabres': J. Seb. Pons, *Canta-Perdiu*, 42; JPCerdà, *Cont. Cerd.*, 47; i bastant general en rossell., fins a les Corberes (Talteüll, especialment aplicat al ramat del comú o *cabrada cominal*, Conat, 1960); pel Sud fins a les Riberes del Sió i del Llubragós, *BDLC* ix, 183; en els Pirineus Centrals aplicat al ramat d'isards, a Aós (1958), Benasc (1965) i Gistau (1965); d'ací menorq. **cabrader* 'cabrer' (Arx. L. Salvador, p. 209). *Cabral*: sembla clar que ja apareix un cop en Muntaner VIII, 9.18 (entès erròniament en la nota de l'ed. Bàrcino), avui propi de les comarques del Priorat (*BDLC* XII, 273), Rib. del Sió

i del Llubragós, Gaià-Penedès-Igualada; «tot gènere de cabrum foraster --- si entran al terme més de tres caps de dit *cabrall*» (a. 1752, D. Recasens, *Secuita*, 64); ex. de Vidal i Valenciano, *DAG-DBal. Cabratge* en el *Goig dels Ous* rossellonès: «Si nos donau un fromatge / Déu conservi lo *cabratge*, / si nos donau cansalada / Déu conservi la porcada» (ed. P. Vidal, p. 16).

Cabrejar; *cabreig*. *Cabrelles* [1372, Jacme Marc; c. 1390, *cabrelha*, Aversó, 242.7]: «les cabrelles» o «les Set Cabrelles» (Sant Pol de Mar, i pertot a les Illes i a la major part del Principat, sobretot cat. or., mentre que a Barcelona, a Cardós i Vall Ferrera i en general Pallars diuen *les Cabretes*); *la Cabreta dels Llauradors*, si apareix al matí assenyala aigua dins la setmana (Beniarrés, 1962); *cabretes* mena de caragols, Torroja del Priorat; *cel encabretat* (*AlCM*); *acabretat* m. 'roquissar que, vist de lluny, té la forma d'un ramat de cabres', parlant d'un indret dit *Les Cabres d'en Barceló* «que semblen un *akəbratát*», V. de Ribes Pardines (1935). Cf. *cabrella* (G. Berguedà) a *CABIRÓ. Cabrellot. Cabrenc*.

Cabrer [1640, *DTO.*]; *cabreria*, *cabrerot* 'raïm més tardà que els altres': «de cep corcat / sarment plantada, / ni de brocada, / ni de sporquim: / tart fa rahim / ni *cabrerots*», JRoig (*Spill*, 13453); amb aquest sentit també *cabrer* al Cp. de Tarr., B. Emp., i comarques centrals (Segarra, Montblanc, Sió, *BDLC* ix, 344); *cabrer* s'aplica així mateix a una varietat de gamarús o duc: a l'Alt Pallars (Cardós, 1934, i altres valls més occidentals) fins a Benasc (*cabrero*, 1965); semblant però no igual, segons informes valencians, a la que a Barx anomenen *mama-cabres* (cast. *chotacabras*), 1962; nom inspirat al poble, per la coincidència entre la creença folklòrica —expressada per aquesta denominació valenciana— en una succió de la llet, i el xiulet que emet, impressionant en hores nocturnes, i que recorda el d'un pastor cridant el bestiar; això explica, encara, sinònims de la mateixa família: *cabrota* 'espècie de duc' en el Segre mitjà (Olliana, Organyà, Alinyà, Odèn, *BDLC* ix, 343). **Cabronco*, que em defineixen a Pinet (entre Valldigna i Albaida) com un gros ocell d'ulls fosforescents (1962): ha de ser, doncs, un ocell nocturn; nom de terminació singular, d'explicació poc clara, possiblement mossàrab; possiblement seria un **CAPRŪNCŪLUS*, diminutiu de *CAPRO*, -ONIS, 'cabró, boc' — d'on **cabróncol*, cf. mossàr. *qabrūn*, que Simonet documenta com a nom d'*Ibn-Qabrūn* literat de Lleida Ss. XI-XII.

Cabrit [1249, Lleuda de Cotlliure, *RLR* iv, 255; «lo cent dels *cabrits* ---», Tarifa dels Corredors de Barcelona de l'any 1271, n.º 46; *delme dels cabrits*, doc. de 1282, Hinojosa, *Reg. Señ. en Cat.*, p. 360; «anyela ho *cabrit*, I diner», 1296, *RLR* v, 95], del ll. *CAPRĪTUS*, ja documentat en la Llei Sàlica, cf. *ALLG* XII, 82; *ASNSL* cxx, 93, n. 4; *FEW* II, 301b; no es tracta, doncs, d'una mera forma apocopada corresponent al sufix diminutiu cast. *-ito*, sinó d'una formació participial que expressa originàriament el producte del part de la cabra (com tractant-se d'un verb *caprire*): és el que ens confirmen la forma femenina *cabrida*